

Моята любима стая

I.

Има добри и лоши хора. И също такива, които без ни най-малко да им омръзне, ходят ту в ада, ту в рая. Накрая всички търпят поражение.

Аз съм на 49 години. По-точно ще ги навърша след две седмици. Не знам вече какво трябва да означава това... Според някои това била възрастта, когато един мъж бива взет насериозно от другите... Според мен, тоест според човек, който не е много наясно с това дали е добър, лош или се намира на ръба между двете, това е времето, когато вижда, че младежките години, през които с глупава самоувереност е мислил, че всичко е под контрол, окончателно са приключили вече. И това е добре.

Какво да се прави. Благодарен съм и на това...

Наскоро се нанесох в една доста скромна стая. А след това реших тук да приведа в порядък още от самото начало записките, между които има и бележки, водени едно време на друго място. И ми се стори добре да напиша увод като този по-горе. Отсега нататък искам да се занимавам малко и с това. Разбира се, ако му бъде позволено на човек да си напише спомени-те и историите, които са му се сторили интересни...

Що се отнася до моята стая: слава Богу, имам си всичко в това жилище. Може да се каже, че цялата стая я обзаведох аз. Когато дойдох, първата ми работа беше да накарам да потъмнят белия цвят на стените с малко зелено. Това придаде по-спокоен вид на стаята. Иначе, по принцип, по тези места боядисват в крещящо бяло. Изглежда, това е традиция...

Моето малко и спокойно жилище, разбира се, не се състои само от четири стени: има си и едно отделение, което се използва както за тоалетна, така и за баня. Погрижих се и за него. Фаянс, нов модел кранове и разни такива...

А сега, ако искате да ви разкажа накратко за жилището – като се влезе от входната врата, веднага след две крачки има стена, която не стига до тавана и върху която има закачалка с три куки в античен стил. Ето това е стената на моята тоалетна. А тази закачалка я избрах от един каталог. Обичам да имам по някоя антика. Ако са добре премерени, антиките придават дух, ако са в повече – дотягат, както всичко, което е в повече. И понеже аз все се стремя към хармония, слагам между другите вещи и нещо модерно, например нещо от стомана. Като настолната лампа, която харесах и поръчах от едно чуждо списание.

Тоалетната ми е достатъчно шикозна и поддържана. Но е без врата... И когато дойдох тук, беше така. Докато ремонтираха наоколо, бях принуден да я ползвам в този вид. Ако трябва да си призная, в началото се чувствах неудобно най-вече на това място. И тогава още веднъж разбрах колко е важно това свято място, което чувстваме като най-лично, с изключение на неосъзнатите времена от детството. Мястото, където изкарваме навън това, което е в нас със задоволство, даже с очевидно щастие, като не броим моментите на затруднение.

Тоалетна без врата означавало живот, който е загубил напълно своята святост. Помислете си в този жесток свят къде можем да се скрием? Това е единственото място на тази огромна земя, което не ви съди за стореното от вас... Тоест нещото, наречено тоалетна, е толкова мъдро, че не ви се бърка в това, което сте направили или не сте могли да направите, нито даже в това, че се мъчите, за да стане. Като млад, тоест в периода, когато няха никакво време да се занимавам с нещата, които не мога да покажа на другите, гледах с пренебрежение, даже с малко погнуса, на тези типове, които бяха обикновено заядливи бащи или хора малко след

средната възраст, прекарващи часове в това прословуто място. Уви! После и аз станах от тези типове. Каква неправда било това от моя страна... А всъщност не е ли това мястото, което отваря вратата си за нас в онези мигове, когато сме най-затруднени, и което ни подава по някакъв начин ръка навсякъде, където отидем? Не ли това мястото, което, въпреки че принадлежи към най-големия организъм на света, се опитва единствено да помогне? Това е мястото, което дори само за известно време ни спасява от нежелан урок в училище, от гаджето, на което точно в този момент не намираш какво да кажеш, от нервните родители и от всички хора и ситуации, които не обичаш, не искаш да срещаш или да понасяш повече. И го прави така, че никой не се сърди за това, че си избягал там. Защото никой не иска да осереш наоколо. Животът минава, без да осъзнаем удоволствието от тези затворени малки кутии, предоставени ни специално на нас, за да можем да пускаме на спокойствие своите стряскащи цялото общество бомби и да не напрягаме обстановката.

Ох! Много се отплеснах по този въпрос. Мисля, че човек, когато е сам, става по-бъбрив. Нощем в леглото, вместо да спиш като хората, започваш да си мислиш за някаква щуротия. След това прескачаш на друга, после на друга... Така минават часове. Накрая, когато нахалното сутрешното слънце се промъкне през процепите на прозореца и заслепи ококорените ти очи, на които не им писва да търсят нещо в тъмното, въобщо не можеш да запиш от мисли за това как ще се справиш с новия ден... Човек, на прага на своите петдесет години, каквито и глупости да прави, за да потисне паниката от явната безпътница, с която не може да се справи, даже колкото и да се крие, не може да изостави тази измислена война, дами и господи. Ами нека да не може! Лошо ли е това?

Що се отнася до вратата на тоалетната... Разбира се, можеш да си дам малко повече труд и да осигуря една врата за там. И в началото бях сигурен, че ще го направя. Бях помис-

лил дори за детайлите. Но не се захванах за работа. Защото след няколко дни с изненада разбрах, че и стаята ми е достигнала спокойствието на тоалетната. И всичко извън тоалетната беше изцяло мое. Ако не броим неочакваните гости, които дойдоха преди няколко дни и за които си мисля, че това ще бъде единственото им посещение, тук почти никой не идваше, освен един долен тип. А този тип го приемах в стаята, когато поискам, и той въобще нямаше мнение, нито се интересуваше от тези неща. Освен това да му пикая на мнението... Така както разбирате, тази моя мъничка свята територия се беше разширила и превърнала в огромна стая, която беше почти винаги скрита от чуждите погледи. Бях разбрал всичко. Докато бях под покровителството на тази територия, няхах абсолютно никаква нужда от отделна врата. Какво щях да крия и от кого? Моят „аз“ беше пораснал, беше станал колкото една стая, в която никой друг освен мен не можеше да сere. И така се отказах от плановете си за врата.

На няколко крачки пред входа на тоалетната има малка, но хубава писалищна маса, пак специално поръчана от мен, която стоеше опряна до отсрещната стена. Там пища. Тя е от хубаво дърво. Така нагласих това толкова баровско бюро, че дневната светлина, идваща от подобната на амбразура дупка непосредствено над тоалетната, да пада точно на ръба му. А аз си казвам: „Ето! Божествената светлина на моето вдъхновение“. И крайно доволен от себе си, придърпвам до ръба на бюрото своя стол с широка облегалка, който може да се движи напред-назад според желанието на дупето ми. Протягам се към някоя – според разположението на духа ми в същия ден – от трите автоматични писалки, във всяка от които има различен цвят мастило и са винаги заредени и готови да пишат. И после идват спомените и разните там глупости...

Както разбрахте: пища както ми дойде наум. Следователно – мисля – ще излязат на бял свят един куп разпокъсани, несвързани една с друга истории, които са събрани заед-

но, „без да се стремят към цялост“, както казват литературните критици в списанията. Какво да се прави... Освен това, кажете, на кого му дреме за целостта на човек като мен, който никога не е познал целостта на живота? Освен това какво означава „цялост“? Един вид застинало ли? Нещо по-значимо от времената, които са напълно приключили и които никога вече не би могъл дори да докосне с пръст, освен за да си извлече поука?

II.

Да пишеш, е нещо като да правиш секс, тоест дори и човек да не знае защо го иска, много му харесва. Понякога си мисля, че съм написал нещо добро, и вдигам глава с душевно спокойствие. Да знаете само колко доволен оставам от себе си... Ставам и слагам една плоча на грамофона. И тогава знам, че това задоволство е една нова радост, различна от спомените, които пиша, но включваща и тях.

Понякога става и обратното, разбира се. Горчивината от нещата, които пиша, ме стяга за гърлото. Ставам и се разхождам малко напред-назад, но пак не успявам да развържа възела, който ми причинява болка, даже ми се приисква да поплача малко. Между нас да си остане, поплаквам си...

И тогава знам, че това е нещо, което е различно от събитията и от страданията в миналото. То е повече или по-малко от това, но за първи път е под тази форма. Излязло е от нещата, които пиша тук, и е заседнало на гърлото ми.

Затова, приятели, докато пишеш, се убедих, че на този несправедлив свят няма нищо, което да е приключило завинаги. Напротив, има хиляди неща, които се случват непрестанно и наново. Това са неща, които един ден ще нараснат толкова, че ще станат причина да се изгубиш в безкрайната река, сътворена от тях. Всяка част от тях ще се случва отново и отново, до безкрайност, докато ние не ги смесим дотолкова, че да не можем да ги отделим едни от други... Дотога-

ва, докато вече няма да знаем кое е добро, кое е лошо, кой е виновен или невинен...

Тогава мисля, че ще видим един небосклон, образуван от всички неща, които са се случили или се случват в момента. Един небосклон, който гали душата ни нежно – единственото нещо, което ни принадлежи и което ще ни даде закрила за последен път, като последното нещо, което ще видим...

III.

Опа! Пак се отплеснах... Като подхвана нещо, и няма спиране. Сега, ако искате да прекратим това лирично отклонение и да се върнем отново на стаята: приблизително на крачка и половина от масата имам мъничка добре оборудвана кухня, чийто плот е монтиран на стената. Оттам мога да извадя разни интересни неща, за които дори не предполагате.

На края на плота има един дървен шкаф, стои като странична стена на кухнята, а след това има легло и прочие.

Както казах, обикновено нямам посетители. Предадох на тези отвън, че не искам при мен да идва никой. Тези, на които не им стана ясно, тоест много самоуверените, мисля, че разбраха това, когато не им отворях вратата, и вече почти не идват. И надзирателите не ме притесняват, с изключение на доставката на поръчките ми и подробностите около съответните пазарлъци, понеже им бутам отделно сумата за тази моя толкова елитна стая.

Разбира се, тази моя взискателност не спира особено инспекторите, прокурорите и полицейските следователи, които ми дойдоха на гости всички вкупом четири дни преди да започна да пиша тези неща. А пък аз си казвах, че начело с тях вече всички са ме забравили. Уви! Човек може да бъде забравен от всички, но от тях никога...

Май са хванали някакъв нов. Бил собственик на платноходка, която не се е вясвала наоколо от месеци. „Да – казал, – ние пренесохме цял куп чували“, и добавил: „Дадоха ни много добри пари и казаха: „Върни се в твоя край и известно

време не се показвай наоколо“. Но човекът знаел само толкова. И без това бил рибар, който плавал по далечни места. Рекъл си, че може пак да му падне някоя работа с пари, започнал да се мотае там и когато се разприказвал наляво-надясно, го хванали. Обаче чувалите къде са отишли, при кого са отишли? Откъде да знае горкият?...

И те дойдоха при мен и пак ми зададоха единствения въпрос, който си знаеха от самото начало: „Къде са парите? Разкажи всичко отначало за тази банда! Колко такива платноходки имаше?“, и тем подобни...

Изсмях се, разбира се... А мислено се обърнах към рибаря, който така лесно се е оставил да го хванат: „Абе, ей! Значи си чакал да се оттегля в тази страхотна стая, за да пропееш ли?“

На моите гости не им хареса, че се смея. Даже един здравеняк поиска да покаже с юмруци с изпъкнали вени реакцията си върху моето лице и тръгна към мен.

За да му покажа, че въобще не го бръсна за нещо, обърнах глава на другата страна.

Разбира се, съвсем се раздразниха. Едрият тип май още повече се потресе от това положение; протегна брадичка напред и настоятелно понечи да продължи. Тогава стоящият до него тип, който имаше разхлабена като по американските филми вратовръзка и гледаше в лицето на човек с твърде дълбок поглед, го хвана за ръката, за да се успокои...

Двамата се спогледаха и ме оставиха. След това излязоха от стаята един след друг, според йерархията, и си тръгнаха. Един от полицаите, които излязоха последни, се изпика отдалече в тоалетната ми.

Мисля си вече съвсем сериозно: „Дали да не ѝ сложа врата?“

Иначе с изключение на това тяхно, изненадващо и надявам се последно посещение, се чувствам доста спокойно. И все пак, ако трябва да поясня малко повече: аз, скромният автор на тези писания, бях хвърлен в затвора преди около осем месеца по обвинение в обир, въоръжен сблъсък и убий-

ство. „Тези престъпления се считат за сериозни“. Вината ми още не е твърдо доказана от съда. Постоянно излизат разни нови доказателства и т.н. Тоест делото продължава. Нали веднъж са ме вкарали зад решетките! Ще има да си продължава... На кого му пука.

Всъщност, ако не броим рутинните влизания и излизания за няколко дни, влизам в затвора за шести път. Тоест не може да се каже, че съм новак по тези места. Но този път работата е по-различна: има и убийство в нея... Та въпросът ще се проточи малко. Какво да се прави...

Погледнато от тази страна, знам, че изглеждам малко като „престъпник“. Но това е моята работа. И освен това да ви кажа ли нещо, понеже сега му е мястото: Човек е един чувал, пълен с грехове. Ако стиснеш здраво отдолу един кожен мех и го напълниш догоре с грехове, той ще се надуе, надуе и накрая ще се превърне в едно човешко същество, което те гледа с двете си огромни очи. След което първата работа на това странно човешко същество ще бъде да твърди настоятелно, че е невинно.

Прочут в своите среди престъпник като мен, естествено, е малко пристрастен по тези въпроси. След това, в свободното си време, сякаш разбира нещо от собствената си приroda, размишлява над въпроса за греховете, след четиридесетте се рови в книги. Какво намира? Че литературата по този въпрос е пълна... И че славната ни история е изцяло „история на греховете“, като се започне още от изгонването на човека от рая... След това през нощта мисли ли, мисли, в компанията на лунната светлина. Защо? Защото си няма друга работа и изпитва някакво извратено удоволствие да размишлява насаме.

Например и аз съм от тези, които мислят, че това, което наричат „първороден грях“, не е никакъв грях. Според мен всяко нещо, свързано с човечеството, може да е грях, но нещото, наречено „първороден грях“, никога не може да бъде „грях“. Това категорично е измислица на тези, които се надяват да извлекат полза от това да ни набедят по някакъв

начин за грешни. Аз не вярвам и че Бог обвинява човека заради това и въобще не смятам, че е така. Само един ден е посочил два пътя на човешките чедра (всъщност не трябва да бъдат наричани така, защото все още не са били потомци на човека), или с други думи на нашите прародители. Те са седели под ябълковото дърво, сякаш нямало друго място, закачали са се един с друг и весело са сочели една висяща над главите им ябълка, най-вероятно от зелен сорт. Тези два пътя били „да откъснеш ябълката или да не я откъснеш“. Казал е: „Не откъснете ли ябълката, ще си живеете тук така блажено, но ако я откъснете и изядете, ще се случат тези, тези и тези неща“. Тоест описал е едно положение, а не някакъв грях. Казал им е какъв е законът, а не какво е забранено. Да откъснеш ябълката, не е грях, а само един път. Един път, който извежда на друго място... И затова не може да се каже: „Защо направи това?“

Може да се поеме по всички пътища. Вината не е нито в пътя, нито в този, който е поел по него... Защото няма никакъв грях, заради който да бъде упрекуван някой. Щом ябълката си няма собственик, значи не е кражба, не е и убийство, изнасилване, гавра с нечие достойнство и други подобни, познати нам престъпления. Думите „вина е да не слушаш“ вършат работа само на суровите във възпитанието бащи и плашат единствено децата, и то само за известно време.

Освен това, ако трябва да има непременно някой виновен, предлагам да обърнем внимание на ябълката. Защо е стояла там? Такава една лъскава и една-единствена.

Запознанство с привилегированите ми другари

Сега ако разрешите, искам да се върна на земята, на която сме били захвърлени навремето само заради една ябълка и около двацет месеца назад от днешния ден.

Тоест към времето след тъжния и смайващ край на това последно приключение и след приблизително десетдневния